

Հատկանշական է այն, որ հայկական օրորոցային շատ երգերում մայրը երեխայի աչքերին քուն բերելու համար սովորաբար դիմում է տարբեր կենդանիների, թռչունների օգնությանը, մասնավորապես, սոխակին՝ «պլպուլին»։ Այսպես՝

Արի՛, ի՛մ սոխակ, թո՛ղ պարտե՛զ մերին,
Տաղերով քուն բեր տղիս աչքին,
Թող դու, տատրակիկ, քո ձագն ու բունը,
Վուվուով տղիս բեր անուշ քունը
Կաչաղակ ճարպիկ, գո՛ղ արծաթասեր,
Շահի գրուցով որդուս քունը բեր...

Պլպուլ ձան արեր ձագերուն,
Քուն է բերեր շահեն աչերուն.
Քուն է բերեր աչերն լցեր,
Անուշ քնով քնացուցեր։⁵

Hush, little baby (Լո՛ւո մնա, փոքրիկս,
Hush, little baby, do not say a word, Լո՛ւո մնա, փոքրիկս, մի՛ խոսիր:
Papa's gonna buy a mockingbird. Հայրդ գնացել է՝

ծաղրասարյակ գնելու,

To sing it for you.⁶ Որ երգի քեզ համար):

Քիչ չեն մաև այն օրորները, որտեղ հայտնու համար մանկանը քուն պարզևողները բնության տարբեր երևույթներն են, լուսատուները, ծառ ու ծաղիկ.

Նանի՛կ, գառնո՛ւկ ջան, նանի՛կ,
Գոգնոց թոկերս օրորոց,
Ծառի թփերը ծածկոց,
Մանր թփերը փաթթոց:

Լուրիկ, գառնո՛ւկ ջան, լուրիկ,
Լուսնակը քե խաղցնի,
Արևը քե տաքցնի,
Վերինը գա քե ծիծ տա։⁷

Անգլոսի մայրերն իրենց օրորներում սովորաբար մանկանը հանգստացնելու, նրան քնեցնելու հիմնական միջոցը համարում են բնության երևույթները՝ առուն, գետը, բլուրը, անտառն ու ծաղիկները, մանավանդ վերջինը, որ մանկան անմեղության, նրա անպաշտպան լինելու խորհրդանշան է.

When the bough breaks the cradle will fall, (Երբ ճյուղը կտարվի, և օրոցքը ընկնի,

Down will come baby and cradle and all.⁸ Փոքրիկս, բլուրը կգա և կօրորի

քեզ:)

* Այս և անգլիական մյուս օրորոցայինների տողացի թարգմանությունները հեղինակինն են:

⁵ Ռ. Գրիգորյան, Հայ ժողովրդական օրորոցային և մանկական երգեր, Եր., 1970, էջ 56:

⁶ <http://www.babycenter.co.uk/baby/sleep/>

⁷ Սպ. Մելիքյան, Ա. Տեր-Ղևնդյան, Շիրակի երգեր, N 120, «Նանիկ», Թիֆլիս, 1917:

⁸ <http://www.Descrittiva.it/calip/07/08>.

Անգլիական օրորներում բավականին հաճախ են հանդիպում ծաղկանունները, մասնավորապես *roses*, *lilies* բառերը, վարդը՝ Անգլիայի խորհրդանիշ ծաղիկ, շուշանը՝ անմեղություն:

Lullaby and good night, (Օրոր ասեմ, բարի գիշեր,
With *roses* your cradle, Վարդն է պատել քո օրոցքը,
With *lilies* o' ver spread.⁹ Եվ շուշանն է պարուրել այն):

Թեև բազմաթիվ եսկան հատկանիշներով ակնհայտորեն տարբեր են լեզվամշակույթները, այնուամենայնիվ մեծաքանակ են հայկական և անգլիական այն օրորոցային երգերը, որտեղ մայրը դիմում է Աստծուն՝ իբրև մանկան ամենագոր պահապանի, Սուրբ Աստվածամորը, սրբերի կամ հրեշտակների ապավինությանը՝ իբրև շարխափան ուժերի, որոնք նրա փոքրիկին պիտի պաշտպանեն ամեն տեսակ չարից ու փորձանքից:

Sleepy head, close your eyes, mother's right here beside you.
I will *protect* you from harm, you will wake in my arms.
Guardian angels are near, so sleep on, with no fear.
Guardian angels are near, so sleep on, with no fear.

(Johannes Brahms)

Night's dark shades will soon be over, (Գիշերվա խավարը շուտով կանցնի,
Still my watchful care shall hover, Բայց զգոնությունս կճախրի քեզ հետ,
God with us, His watch is keeping, Աստված ամբողջ գիշեր մեզ հետ կլինի
All through the night¹⁰ ... Իր զորությամբ):

Օրոր, օրոր օրերուդ
Թեև դեմ բերեմ չարերուդ,
Չարխափան չարերդ խափանի,
Աստվածամայրն արևդ պահի:¹¹

Մանկանը քնեցնող մայրն իր ամենանվիրական զգացմունքներն ու երեխայի ապագայի վառ երազանքներն է արտահայտում մի շարք օրորներում: Այստեղ հայուհին և անգլուհին գրեթե նույնամանակ պայծառ հույսեր են փայլաբանում, հավատում, որ զավակն անպայման երջանիկ ու բախտավոր կլինի.

Օրորիմ, օր քընանաս,
Պահիմ, օր մեծանաս.
Մեծանաս ու մեծ մը ըլլաս,
Շատանաս ու գեղ մը ըլլաս:¹²

Lavender's blue, (Նարդոս կապույտ,
Lavender's green, Նարդոս կանաչ,
You shall be Queen.¹³ Դու թագուհի կդառնաս):

Այնուհանդերձ, հայ մայրերի երազանքներում գերիշխողը գեների միջոցով մանկանը փոխանցվող այն հայրենասիրական ոգին է, անխորտակելի հավատը, որ աներկբայորեն օրորոցում խաղաղ քնած փոքրիկը հայրենական տունն ավերակ դարձրած անագորույն թշնամու գլխին կախված վրիժառու սուր, տառապալ հայրենիքի վաղվա քաջ զինվոր է դառնալու.

⁹ *A Cradle Song*, [http://en.Wikipedia.org/wiki/Brahms' Lullaby](http://en.Wikipedia.org/wiki/Brahms%27_Lullaby)

¹⁰ *An O Id Cradle Song*, <http://en.Wikipedia.org/wiki>

¹¹ Ռ. Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ե Ա Ն, նշվ. աշխ., էջ 55:

¹² Մ. Թ Մ Մ Ա Ճ Ե Ա Ն, Հայերենի երգ ու բան, Եր., 1983, էջ 144:

¹³ <http://www.Descrittiva.it/calip/07/08>.

... Իմ Գրիգորը մենծանա,
Դուշմանի աչքը հանա.
Հայի ազգին օգնելով,
Փառք ու պատվի տիրանա:¹⁴

Դե՛ մենծացիր, շուտ բոյ քաշիր,
Բալա՛ ջան:
Չարի արյուն խմել սովիր,
Օրոր, օրոր, բալա՛ ջան:¹⁵

Թեմատիկ առումով ինչպես հայկական, այնպես էլ անգլիական օրորոցայիններից բավականին տարածված են այն երգերը, որտեղ մայրն իր հուզառատ խոսքով «հերկում է» նվիրական, իսկ հատկապես հայրուհու համար սովորաբար ցավոտ ու վշտալի հիշողությունների դաշտը:

Oh, hush thee, my baby,
Thy sire was a knight,
Thy mother a lady.

Լո՛ւտ մնա, փոքրիկս,
Քո հայրը ասպետ էր,
Քո մայրը՝ տիրուհի:
(Շոտլանդական օրոր)

Նանի ասեն թե՛ իմ տղին, թե՛ իմ աղպոր տղին,
Սահակ սարի տակն են դրե, մանուկ քարի տակ,
Ա՛խ, մանուկ քարի տակ, նանի, բալամ, նանի,
Քար ու սարի տակ, նանի, նանի:¹⁶

Հայկական օրորոցայինները հիմնականում տղա զավակին են վերաբերում՝ որպես տան պարտն ու հայրենիքի զինվորի («Օջախի ծովսը վառ պահողը տղան է») և համեմատաբար քիչ են այն օրորները, որոնք աղջիկ երեխայի՝ «ասպագա շնորհալի հարսնացուի շնորհքի ու նազանքների, խելքի ու աշխատասիրության»¹⁷ գովք են («Իմ աղջիկը բշարող ա ... »): Իբրև նվիրական գաղափար՝ տղա զավակի մեջ ծնված օրից հայ մայրը սերմանել է ատելություն թշնամու և անսահման սեր հայրենիքի հանդեպ:

Սուլթան կուզե ջնջե մըզի,
Չարթի՛ր, լառ՛, մըռնիմ քըզի:

Անգլիացիներն այս տեսակետից ակնհայտորեն տարբերվում են, որովհետև համոզված են, թե՛ It is better to have no child, than a son (Ավելի լավ է երեխա չունենալ, քան որդի): Եվ բոլորովին էլ պատահական չէ, որ անգլիական օրորները գերազանցապես աղջիկ երեխային են վերաբերում («Դու թագուհի կդառնաս ...») և այլն:

ЗАМЕТКИ О ПРОЯВЛЕНИИ КОНЦЕПТА "РЕБЕНОК" В АРМЯНСКИХ И АНГЛИЙСКИХ КОЛЫБЕЛЬНЫХ ПЕСНЯХ

___ Резюме ___

___ А. Матикян ___

В данной статье делается попытка параллельного анализа народной колыбельной песни в английской и армянской лингвокультурах. В результате такого анализа представляются некоторые тематические сходства и различия этого уникального жанра в английском и армянском фольклоре.

¹⁴ Մ. Ն ա լ բ ա ն դ յ ա ն, Երկերի լիակատար ժողովածու, Եր., 1985:

¹⁵ Մ. Դ ե մ ու ը յ ա ն, Քնար ձայնագրյալ երգարան, Մ. Պետերբուրգ, 1907, N 18:

¹⁶ Հ. Հ ա ը ու թ յ ու ն յ ա ն, Մանյակ, ժողովածու հայ ժողովրդական երգերի, Եր., 1958, N 51:

¹⁷ Գ. Գ ը ի գ ը ը յ ա ն, Հայ ժողովրդական բանահյուսություն, Եր., 1980, էջ 354: